วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563)

บทความที่ : 13
Article :

ตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว กรณีศึกษาตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

Social Network Model for Managing and Developing Tourist Community in Case Study of Laem Pho Sub-district, Yaring District, Pattani Province

[Received Date: May 19, 2020 / Accepted Date: December 5, 2020]

ฮัสสัน ดูมาลี* รอยฮาน สะอารี และปารีซะ รักเกื้อ***

Hassan Dumalee* Roihan Sareeand Parisah Rakkuea***

*คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ [Faculty of Liberal Arts, Princess of Naradhiwas University]; Corresponding author e-mail: takaa.sun@gmail.com

**คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ [Faculty of Management, Princess of Naradhiwas University]; E-mail: roi_saaree@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลได้แก่ การสนทนากลุ่ม โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร สมาชิกและข้าราชการท้องถิ่นประจำองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการ ตัวแทนหน่วยงานราชการในระดับต่างๆ โดยดำเนินการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ประเด็น ภาคีเครือข่ายกลไกการทำงานและบทบาทหน้าที่ ครั้งที่ 2 พิจารณาผลการศึกษาที่ผ่านมาและสังเคราะห์ผล วิธีการดำเนินการวิจัยต่อมาคือ การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่ถูกเสนอให้เป็นภาคีเครือข่ายในประเด็นตัวแทนภาคีเครือข่ายและบทบาทหน้าที่ และสุดท้ายการนำเสนอข้อมูลที่สังเคราะห์ผลให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครอง ชุมชนและผู้ประกอบการ ผลการศึกษาตัวแบบตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ เป็นเครือข่ายที่การปกครองสาธารณะแบบใหม่ซึ่งประกอบด้วย ภาคส่วนรัฐและชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการ เป็นภาคีเครือข่ายประสานการทำงานเป็นคณะกรรมการมาที่จากตัวแทน 8 ภาคส่วน จำนวน 22 คน ขับเคลื่อนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์โดยมีแผนพัฒนาท่องเที่ยวตำบลเป็นตัวกำหนดทิศทาง มีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายคือองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์เป็นแกนกลางและประสานงาน ในขณะที่อำเภอมีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่าย โดยภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลตามบทบาทหน้าที่ ลักษณะโครงสร้างเครือข่ายมีสถานภาพเท่าเทียมกันและไม่มีการลำดับบังคับบัญชา

คำสำคัญ: ตัวแบบเครือข่าย; เครือข่ายจัดการการท่องเที่ยว; ชุมชนท่องเที่ยว

Abstract

This participatory action research aimed to investigate a model of a social network to manage and develop tourism communities in Laem Pho sub-district, Yaring district of Pattani. The research procedure of this study constituted three stages. First, focus group was conducted to collect the data from participants who were selected by using purposive sampling. The participants were administrators, members, and officials of Laem Pho Sub-district Administrative Organization, community leaders, religious leaders, the general public, entrepreneurs, and representatives from District Office, Southern Border Provinces Administration Center, and Provincial Administrative Organization. The focus group was held two times: the first focus group discussed issues regarding partnership network and working mechanism, roles and responsibilities, and the second one considered and synthesized previous studies' results. The second stage is that the participants who were appointed to be the partnership network were then interviewed regarding the representatives of the partnership network and their roles and responsibilities. The final stage is that the synthesized results were then presented to the sub-district administrative organization, communities, and entrepreneurs. The results of this study revealed that communities in Laem Pho sub-district were the new model of tourism communities which were run by 22 representatives in total from the eight sectors – Laem Pho Sub-district Administrative Organization, community leaders, religious leaders, the general public, entrepreneurs,

District Office, Southern Border Provinces Administration Center, and Provincial Administrative Organization. These representatives have managed and developed tourism in Laem Pho sub-district based on tourism development plan in which Laem Pho Sub-district Administrative Organization has played a main role as a manager and coordinator while District Office and other partners lent their full support to the Organization. This partnership network had no hierarchical structure in managing and developing the tourism communities.

Keywords: Network Model; Network for Tourist managing; Tourist community.

บทนำ

ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเลฝั่งอ่าวไทย ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินทรายและมีพื้นที่ 2 ด้าน คือ ด้านหนึ่งเป็นทะเลใน (อ่าวปัตตานี) และอีกด้านเป็นทะเลนอก (อ่าวไทย) (องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์, 2559 : 2) ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จนทำให้ผู้คนในตำบลมีวิถีชีวิตผูกพันกับท้องทะเลเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตามเมื่อประมาณ 4 -5 ปีที่ผ่านมาตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะหมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านตะโละสะมิแล ซึ่งเป็นหนึ่งในชุมชนที่ชาวบ้านยังคงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งสำคัญดังที่ไม่ปรากฏมาก่อน อันเนื่องมาจากหาดตะโละสะมิแลครั้งหนึ่งเคยเป็นผืนดินที่หายไป หลังจากตลอดช่อง 20 ปีที่ผ่านมาคลื่นได้กัดเซาะเอาผืนดินของชาวบ้านนับร้อย ๆ ไร่ หายไปในทะเล แต่ช่วงปีหลัง ๆ เมื่อมีการก่อสร้างกำแพงคอนกรีตกันคลื่นกัดเซาะก็ทำให้กลับมีผืนทรายงอกเงย เกิดหาดทรายสีขาวแห่งนี้ขึ้นตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยระยะยาวประมาณ 1 กิโลเมตร อยู่ในพื้นที่หมู่ 1 - 3 ตำบลแหลมโพธิ์ (กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา[ออนไลน์], 2562) จนปัจจุบันได้กลายเป็นท่องเที่ยวแห่งใหม่ และส่งผลทำให้หมู่ที่ 2 ชุมชนตะโละสะมิแล และชุมชนในตำบลแหลมโพธิ์ใกล้เคียง คือ หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านดาโต๊ะ และหมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านปาตาบูดี กลายเป็นชุมชนท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนแห่งใหม่ของจังหวัดปัตตานี เพราะได้ก่อกำเนิดบริการทางด้านการท่องเที่ยวต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะที่พัก รีสอร์ทและโฮมสเตย์ ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนรวมแล้วจำนวน 29 แห่ง จำนวนห้องพักประมาณ 246 หลัง 277 ห้อง (องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์, 2559)

เมื่อการขยายตัวและเติบโตด้านการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ทำให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนในตำบลแหลมโพธิ์ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ไปลงพื้นที่สัมภาษณ์กับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากการลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์ จินะห์ แม่ค้าขายโรตีในชุมชนตะโละสะมิแล ได้เล่าให้กับผู้วิจัยว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวทำให้การประกอบอาชีพส่วนตัวมั่นคงขึ้น จากเดิมที่ตนเองทำอาชีพประมงเป็นหลัก ค้าขายเป็นอาชีพเสริม แต่ปัจจุบันสลับกันอาชีพหลักคือการค้าขาย อาชีพเสริมคือการทำประมง เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปัตตานีทะเลลดลงไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม (สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2561)

2) ปัญหาสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่าปัญหาสังคมและวัฒนธรรมเริ่มปรากฏมากขึ้นทุกทีดังเช่นจากการสัมภาษณ์นายมะลี บือเฮง ผู้นำศาสนา (โต๊ะบิลาล) ชุมชนบ้านดาโต๊ะ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอย่างแรก คือ ปัญหาวัยรุ่นและเยาวชน อาทิ การขยายตัวของยาเสพติด ที่พักบางแห่งกลายเป็นแหล่งค้ายาเสพติด การชู้สาว เพราะปรากฏถุงยางอนามัยบนชายหาดจำนวนมาก, (สัมภาษณ์ 18 พฤษภาคม 2561)

3) ปัญหามลภาวะ ได้แก่ ปัญหาขยะ จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษา ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวในชุมชนเริ่มสร้างมลภาวะให้กับชุมชนและภาระให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพราะปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ระบบการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ที่มีอยู่ยังรองรับไม่เพียงพอ อาทิ บ่อทิ้งขยะไม่รองรับกับปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล จึงต้องย้ายบ่อขยะไปยังสถานที่ใหม่ ประกอบกับการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ประกอบการ และชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพพอ

ตลอดจนยังมีข้อจำกัดในเรื่องการบังคับใช้ระเบียบการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ปัญหาเรื่องขยะจึงเริ่มเกิดขึ้น (ภูริพัฒน์ จรัสสาธรวัฒน์, สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2560)

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบผู้วิจัยเห็นว่าพื้นที่ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกระบวนการจัดการอย่างเร่งด่วน มีวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่ขาดไม่ได้คือจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าหากมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด หรือหน่วยงานใดในชุมชน อาจจะไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการท่ามกลางขยายตัวของการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือหากมอบให้กับหน่วยงานภาครัฐอย่างเดียวอาจจะจัดการหรือพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ท้ายที่สุดก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นมาอีก ดังนั้นในสภาวะที่ตำบลต้องเผชิญกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการบูรณาการระหว่างกันทั้งภาครัฐ ชุมชน หรือแม้กระทั้งผู้ประกอบการ เมื่อพิจารณาลึกลงไปภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีบทบาททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในตำบลแหลมโพธิ์จากโครงสร้างการเมืองและสังคมในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม รวมถึงผู้ประกอบการ และร้านค้าที่มีส่วนในการขยายตัวและการเติบโตของการท่องเที่ยวในชุมชน หากเกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อภารกิจด้านจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้วิจัยคิดว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตำบลแหลมโพธิ์อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งผู้วิจัยมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะเห็นเครือข่ายทางสังคมที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและชุมชน เน้นสร้างการมีส่วนร่วมภาคส่วนของสังคม โดยที่ภาคส่วนที่มีศักยภาพใน

ตำบลคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อน มีผู้นำทางสังคมและผู้นำศาสนาที่บทบาทอย่างมากในชุมชนเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งท้ายที่สุดเครือข่ายทางสังคมที่เกิดขึ้นจะสามารถจัดการและพัฒนาตำบลสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้บริบททางสังคมที่เป็นชุมชนมุสลิมและที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อต้องการศึกษาตัวแบบ กลไกการทำงาน เครือข่ายเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทั้งหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ประชาสังคม ผู้ประกอบการ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาสร้างตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้อง กับบริบททางสังคมและชุมชนตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีรายละเอียดของขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. พื้นที่การวิจัย ได้แก่ ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

2. กลุ่มเป้าหมายการมีส่วนร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยพิจารณาจากภาคส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระดับตำบล จังหวัดและพื้นที่ ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกและข้าราชการท้องถิ่นประจำองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการ ตัวแทนหน่วยงาน

ราชการในตำบล ส่วนภูมิภาค (อำเภอ) และระดับพื้นที่ (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี

3. เนื้อหา ได้แก่ สภาวการณ์ของการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างตัวแบบเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย ภาคีสมาชิก การขับเคลื่อนเครือข่าย บทบาทการการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคีสมาชิก และเป้าหมายของการท่องเที่ยวตำบล

4. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2562 ถึงเดือนตุลาคม 2562

วิธีการดำเนินวิจัย

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างจะใช้เป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การการระดมความความคิดเห็น (Brainstorm) เพื่อศึกษาตัวแบบ กลไกการทำงาน เครือข่ายเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยกลุ่มเป้าหมายร่วมระดมความเห็นนำเสนอตัวแบบที่มีความเหมาะสมในตำบล ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประกอบด้วย 6 ภาคส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องที่ ผู้นำศาสนา หน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคม และผู้ประกอบการ ทั้งหมด 46 คน

2) การพิจารณาผลการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 และสังเคราะห์ข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการการการระดมความคิดเห็น (Brainstorm) มาออกแบบโดยประยุกต์กับตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่อื่น ๆ ตามที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และให้กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมกันพิจารณาและ

สังเคราะห์ว่าข้อเสนอจากการระดมความคิดเห็นผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีความเหมาะสม ถูกต้องหรือสอดคล้องกับบริบทและปัญหาหรือไม่อย่างไร โดยเชิญกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดิมแต่ไม่ได้แยกกันสนทนากลุ่มและลดจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้น้อยลงกว่าเดิม มีกลุ่มเป้าหมายที่มาจากภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประกอบด้วย 6 ภาคส่วน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องที่ ผู้นำศาสนา หน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคม และผู้ประกอบการ จำนวนทั้งหมด 27 คน

3) สนทนากับตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ เมื่อผู้วิจัยได้ผลการการศึกษาจากการสังเคราะห์ กระบวนการต่อไปคือผู้วิจัยนำผลการศึกษาให้กับหน่วยงานต่างและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นได้ และการนำไปใช้ ได้แก่ ราชการส่วนภูมิภาค (อำเภอ) องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ฝ่ายปกครองท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 8 คน

4) คืนข้อมูลผลการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย เมื่อได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้นำเสนอให้กับชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและร่วมเสนอแนะเกี่ยวกับกับงานวิจัยเพิ่มเติม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมรับฟัง มาจาก 6 ภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ภาคประชาชนและผู้ประกอบการ จำนวน 15 คน

ผลการวิจัย

ก่อนที่ผู้วิจัยจะนำเสนอตัวแบบเครือข่ายทางสังคมฯ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลจากการสนทนากับนายภูริพัฒน์ จรัสสาธรวัฒน์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ และนายมะรอนิง สาและ ประชาสังคมในพื้นที่ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

ในตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกันสำหรับเรื่องนี้สรุปคือ การจัดการและการพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นไปในลักษณะของต่างคนต่างรับผิดชอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชน ผู้ประกอบการ ยังขาดการประสานงาน รวมกลุ่มกัน หรือสร้างเครือข่ายระหว่างกันเพื่อจัดการและพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ จะมีการพูดคุยและปรึกษาในที่ประชุมเวทีต่าง ๆ ในบางครั้งบางคราว หลังจากนั้นก็จะแยกย้ายกันไปไม่ต่อเนื่องและติดตามผล (สัมภาษณ์ , 6 ตุลาคม 2560)

ข้อมูลดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ขาดกลไกทางสังคมที่มาคอยกำกับดูแลและการบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบล นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าโครงสร้างทางการเมือง การปกครอง และสังคมที่มีอยู่อาจจะยังไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวของตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่เติบโตอย่างรวดเร็วดังสถิติของผู้วิจัยที่ได้สำรวจนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์จากสถานประกอบการจำนวน 24 แห่ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 – พฤษภาคม 2562 จำนวนทั้งหมดประมาณ 53,000 คน

ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญในศึกษาตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อตอบโจทย์กับการสร้างกลไกทางสังคมที่บูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ มากำหนดทิศทางการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบล ทั้งนี้การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 2 – 3 พฤษภาคม 2562 และวันที่ 17 พฤษภาคม 2562 ได้ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ภาคีเครือข่ายและกลไกของเครือข่าย ดังนี้

1) ภาคีเครือข่าย ข้อเสนอจากการสนทนากลุ่มได้เสนอสำหรับภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 8 ภาคส่วน และมีเหตุผล ดังต่อไปนี้

(1) องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ เป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงสุดในตำบลทั้งบุคลากร งบประมาณและอื่น ๆ เหมาะสำหรับการเป็นแกนกลาง ประสานงานภาคส่วนต่าง ๆ

(2) ฝ่ายปกครองท้องที่ ภาคส่วนที่ได้รับความขาดหวังในเรื่องของการมีบทบาทดูแลความสงบเรียบร้อยของนักท่องเที่ยวตามบทบาทและภารกิจ

(3) ผู้นำศาสนา เป็นกลุ่มผู้นำบุคคลที่ได้รับการยอมรับของสังคมและ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีมุสลิม ในรูปแบบการส่งเสริม ให้การสนับสนุน และให้คำปรึกษา

(4) ภาคประชาสังคม เนื่องจากเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน อาทิ ผู้ที่เคลื่อนไหวทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม หรือกลุ่มอาชีพต่างๆ ในตำบลแหลมโพธิ์

(5) ประชาชน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมาบทบาทในการกำหนดทิศทางของชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำส่วนใหญ่

(6) ผู้ประกอบการที่พักและบริการ เป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะหลายปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากนักท่องเที่ยวที่พักในสถานประกอบการ

(7) สาธารณสุข เนื่องจากบ่อยครั้งที่นักท่องเที่ยวเกิดอุบัติเหตุจากกิจกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ฝ่ายสาธารณสุขในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว

(8) อำเภอ ชุมชนยังต้องการอาศัยอำนาจของราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ที่สามารถดึงภาคส่วนต่างๆ ให้มาเป็นภาคีเครือข่าย มีอำนาจในการกำกับและดูแลขับเคลื่อนเครือข่าย

2) กลไกการทำงานและบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย จากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ได้ค้นพบข้อเสนอแนะในเรื่องกลไกการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ 1. บทบาทการสร้างเครือข่ายและขับเคลื่อนเครือข่าย พบว่ามี 2 ภาคส่วนสำคัญ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ประสานงานและเป็นแกนกลางเครือข่าย และราชการส่วนภูมิภาคอำเภอในการดึงภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นเครือข่าย 2. บทบาทในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบล พบว่าภาคีเครือข่ายดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่ต่อสังคมและชุมชน

สำหรับบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายนั้น ร่วมการวางแผนพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ โดยมีเป้าหมายคือการสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในตำบล ซึ่งมีแนวทางได้แก่ การจัดทำกฎระเบียบการท่องเที่ยวในตำบล และดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามที่ภาคีเครือข่ายแต่ละภาคส่วนรับผิดชอบในแต่ละด้าน อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายใต้แผนพัฒนาท้องถิ่น หรือฝ่ายปกครองท้องที่ที่มีพันธกิจในการดูแลความสงบเรียบร้อยชุมชนและการพยายามผลักดันให้มีกฎระเบียบการท่องเที่ยวในตำบล ดังนั้นหากเครือข่ายมีแผนพัฒนาอย่างไร การดำเนินการจะต้องสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของภาคส่วนที่มีอยู่แล้ว

ภาพที่ 1: การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ ระหว่างวันที่ 2 – 3 พฤษภาคม 2562 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ และวันที่ 17 พฤษภาคม 2562 ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

การสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 ประเด็นที่ผู้วิจัยได้รับคือ ภาคีเครือข่าย บทบาทหน้าที่และกลไกการทำงาน ซึ่งยังไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องของรูปแบบเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างเครือข่ายเหมาะสม ประกอบกับการพิจารณาผลการศึกษาในที่ผ่านมา ซึ่งในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน 2562 และวันที่ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562 ผู้วิจัยนำรูปแบบจากที่ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับเครือข่ายจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่อื่นมาสรุปเพื่อเป็นต้นแบบและประยุกต์ปรับใช้สำหรับการศึกษาโครงสร้างเครือข่าย โดยผู้วิจัยสรุปจาก 2 รูปแบบ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมพิจารณา ได้แก่

1) รูปแบบเครือข่ายตามภารกิจ ผู้วิจัยนำ 8 ภาคส่วนของชุมชนและสังคมตามที่กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอภาคีเครือข่ายมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบที่ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้ศึกษา หมู่บ้านซะซอม จังหวัดอุบลราชธานีและบ้านพุเข็ม จังหวัดเพชรบุรี เป็นภาคีเครือข่าย โดยรูปแบบนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ประสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมด้วย รวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานราชการ วิชาการ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบนี้เป็นภาคีเครือข่ายตามบทบาทหน้าที่เป็นหลักการรวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ และนำมาประยุกต์ในตำบลแหลมโพธิ์คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนกลางประสานและขับเคลื่อนหลัก และมีภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย

2) รูปแบบคณะกรรมการ ผู้วิจัยนำ 8 ภาคส่วนของชุมชนและสังคมตามที่กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอภาคีเครือข่ายมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบที่ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้ศึกษาที่ ชุมชนลีเล็ดนำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นลักษณะของการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อการบริการการท่องเที่ยว มีคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและที่ปรึกษา โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และฝ่ายท้องที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรรมการ โดยมีหน้าที่ในการระดมความคิดเห็น ดำเนินงาน ประสานงาน แก้ไขปัญหา

ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์โดยให้ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำสูงสุดของฝ่ายท้องที่ คือ กำนัน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกรรมการ และมีตัวแทนการปกครองส่วนภูมิภาคในพื้นที่คือ อำเภอ ซึ่งเป็นข้อเสนอ

จากกลุ่มเป้าหมายให้หน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคในพื้นที่คือ อำเภอ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลเครือข่ายด้วย

ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายได้พิจารณาเห็นว่ารูปแบบของคณะกรรมการมีความเหมาะสม ทั้งนี้ได้นำได้นำบทเรียนที่ผ่านมาเรื่องการรวมตัวกันของชุมชนแบบหลวม ๆ ส่งผลต่อการขาดความต่อเนื่อง และขาดความเข้มแข็งพอที่จะสามารถผลักดันการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้ และนอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดหน่วยงานราชการภูมิภาคคือ อำเภอ ให้เป็นประธาน หรือ ผู้นำเครือข่าย ที่มีศักยภาพในการทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ มาเชื่อมเป็นเครือข่ายได้

ภาพที่ 2 : การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน 2562 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านบูดี และ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562 ห้องประชุมศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งจังหวัดปัตตานี

เมื่อได้ผู้วิจัยได้ผลศึกษาภาคีเครือข่าย กลไก บทบาทหน้าที่ และโครงสร้างของเครือข่ายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในประเด็นบทบาทหน้าที่และคณะกรรมการเครือข่าย จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นภาคีข่ายตามการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ 2. กำนันตำบลแหลมโพธิ์ 3. ตัวแทนผู้นำศาสนาในตำบล 4. ตัวแทนประชาสังคมในตำบล 2 คน 5. หัวหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปาตาบูดี 6. เจ้าของสถานประกอบการบ้านไม้ริมทะเล รีสอร์ท 7. นายอำเภอยะหริ่ง ซึ่งผลจากการการสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้ได้ตัวแทนภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นคณะกรรมการเครือข่ายที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ 22 คน ดังนี้

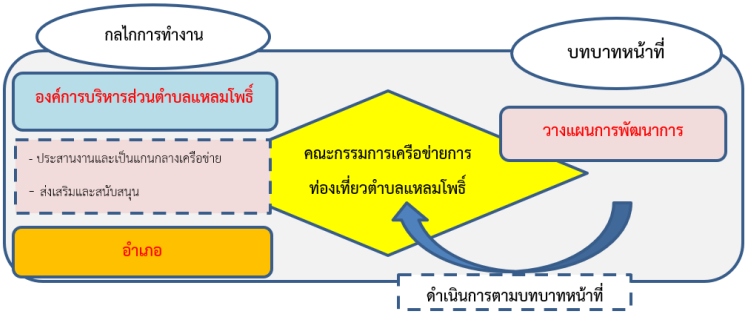
ตาราง 1 : ตัวแทนคณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์

ลำดับที่	ภาคส่วน/หน่วยงาน	ตัวแทนคณะกรรมการ	กรรมการลำดับที่
1	องค์การบริหารส่วนตำบล	นายก	1
		ปลัด	2
2	ปกครองท้องที่	กำนัน	3
		ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1	4
		ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3	5
		ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4	6
3	ผู้นำศาสนา	โต๊ะอิหม่ามมัสยิดกำปงบูดี	7
		โต๊ะอิหม่ามมัสยิดตะโละสะมีแล	8
		โต๊ะอิหม่ามมัสยิดกำปงบารู	9
		โต๊ะอิหม่ามมัสยิดปาตาบูดี	10
		โต๊ะอิหม่ามมัสยิดดาโต๊ะ	11

ลำดับที่	ภาคส่วน/หน่วยงาน	ตัวแทนคณะกรรมการ	กรรมการลำดับที่
4	ประชาสังคม	สังกัดหน่วยงานหรือผู้นำในชุมชน	12
		ไม่สังกัด	13
		สังกัดนอกชุมชน	14
5	ประชาชน	ตัวแทนประชาชนหมู่ที่ 1	15
		ตัวแทนประชาชนหมู่ที่ 2	16
		ตัวแทนประชาชนหมู่ที่ 3	17
		ตัวแทนประชาชนหมู่ที่ 4	18
6	ผู้ประกอบการ	ตัวแทนผู้ประกอบการ	19
7	สาธารณสุข	ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมโพธิ์	20
		ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปาตาบูดี	21
8	ส่วนภูมิภาค	ตัวแทนอำเภอ	22

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบสำคัญจากการสัมภาษณ์ในเรื่องของบทบาทภาคีเครือข่าย คือ อำเภอ ซึ่งนายโอฬาร บิลสัน นายอำเภอยะหริ่ง (สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2562) ได้ให้ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยว่าบทบาทของ อำเภอ ไม่เหมาะกับการกำกับดูแล เนื่องจากประเด็นที่เกิดขึ้นในชุมชน ควรเป็นชุมชนเองที่มีบทบาทในดูแลและจัดการ อำเภอ เหมาะกับการส่งเสริมและสนับสนุนเท่านั้น

เมื่อครบกระบวนการของการศึกษาตามวัตถุประสงค์เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้จำลองตัวแบบของเครือข่ายตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ดังนี้

ภาพที่ 3 : ตัวแบบของเครือข่ายตัวแบบเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

เมื่อได้ตัวแบบที่เป็นรูปธรรมผู้วิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอให้กับชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและร่วมเสนอแนะเกี่ยวกับกับงานวิจัยเพิ่มเติม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมรับฟัง มาจาก 6 ภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องที่ ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ภาคประชาชนและผู้ประกอบการ จำนวน 15 คน เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2562 ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายคือ ผู้ประกอบการ ยังขาดการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งที่ส่งผลต่อยากแก่การหาตัวแทนของผู้ประกอบการ

ภาพที่ 4 : กิจกรรมนำเสนอผลการศึกษาและรับฟังข้อเสนอแนะการวิจัย วันที่ 3 พฤศจิกายน 2562 ณ ทามาร์ รีสอร์ท ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สรุป

ตัวแบบของเครือข่ายเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่ค้นพบเป็นตัวแบบเครือข่ายที่บูรณาการของภาคส่วนต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการจากภาคีเครือข่าย 8 ภาคส่วน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ฝ่ายปกครองท้องที่ (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ประชาชน ผู้ประกอบการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และราชการส่วนภูมิภาค (อำเภอ) จำนวน 22 คน เป็นเครือข่ายมีความครอบคลุมทุกภาคส่วนในตำบล และหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคอำเภอ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่โดยเฉพาะการดึงผู้นำศาสนาซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมในพื้นที่เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย แสดงให้เห็นว่าประเด็นการท่องเที่ยวใน

ตำบลแหลมโพธิ์ไม่ได้เป็นประเด็นในทางเศรษฐกิจอย่างเดียว หากยังรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมด้วย

ซึ่งบทบาทสำคัญของเครือข่ายเป็นการผลักดันการจัดทำแผนการพัฒนาและการจัดการพื้นที่เป็นหลัก และมีเป้าหมายที่ชัดเจนโดยเฉพาะการสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแต่ละภาคีเครือข่ายก็ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งมีกลไกสำคัญของเครือข่ายในการขับเคลื่อนได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์เป็นภาคีเครือข่ายแกนกลางสำคัญในการประสานงานและขับเคลื่อนคณะกรรมการจากภาคีเครือข่ายเพื่อการมีส่วนร่วมและบูรณาการร่วมกัน ตลอดจนราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ได้แก่ อำเภอ มาส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่าย ซึ่งประเด็นนี้เป็นที่พิจารณาเพราะการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ยังต้องอาศัยอำนาจหรือศักยภาพของราชการส่วนภูมิภาคคือ อำเภอ มาเชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าการจะเริ่มต้นรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายทางสังคมเพื่อการท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ หากจะเกิดขึ้นเองโยชุมชนเองเกิดขึ้นยากแม้จะเป็นประเด็นของชุมชนเอง

นอกจากนี้ในส่วนของโครงสร้างเครือข่ายพบว่าแม้จะเป็นรูปแบบของคณะกรรมการที่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นแบบสายบังคับบัญชา หากแต่ว่าข้อค้นพบจากการศึกษาอย่างครบถ้วนแล้วกลับยังคลุมเครือไม่ชัดเจน จึงสรุปได้ว่าเป็นโครงสร้างแบบกรรมการจากภาคีเครือข่ายอย่างชัดเจนชัดเจน แต่ไม่มีสายบังคับบัญชาหรือผู้นำ มีเพียงแกนกลางประสานโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนโดยราชการส่วนภูมิภาค คือ อำเภอ

อภิปรายผล

ตัวแบบของเครือข่ายเพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่ค้นพบเป็นการบูรณาการของภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจากภาคีเครือข่ายทั้งหมด 8 ภาคส่วน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ ฝ่ายปกครองท้องที่ (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำศาสนา ภาคประชาสังคม ประชาชน ผู้ประกอบการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และราชการส่วนภูมิภาค (อำเภอ) เป็นเครือข่ายมีความครอบคลุมทุกภาคส่วนในตำบล ซึ่งมีกลไกสำคัญของเครือข่ายในการขับเคลื่อนได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ เป็นแกนกลางสำคัญในการประสานงานและขับเคลื่อน และมีราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ได้แก่ อำเภอ มาส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่าย

หากวิเคราะห์แล้วแม้การสร้างเครือข่ายจะมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ แต่บทบาทของทั้งสองภาคส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้น จึงตัวแบบเครือข่ายที่สอดคล้องกับแนวคิดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) โดยเฉพาะมุมมองมองวิเคราะห์การจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย (Network Governance) ดังที่ ไททัศน์ มาลา (2561, 186 – 187) ได้ศึกษาและสรุปสาระสำคัญของแนวคิดนี้คือ สนใจไปที่การทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรจัดการตนเองต่าง ๆ ในการจัดตั้งตนเองของเครือข่ายความสัมพันธ์ดังกล่าวมาทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยมีรัฐเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนหนึ่งดังกล่าวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ และมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของรัฐ ซึ่งสำหรับเครือข่ายที่ได้นี้มีรัฐเข้าเป็นหุ้นส่วนและการกำหนดนโยบายในเรื่องการท่องเที่ยวในตำบลแหลมโพธิ์ที่ทั้งรัฐและชุมชนร่วมนำไปปฏิบัติร่วมกัน

ส่วนกลไกการทำงานของเครือข่ายโดยเฉพาะบทบาทการเป็นแกนกลางและการประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ การสนับสนุนของราชการส่วนภูมิภาค และการบูรณาการภาคส่วนในสังคม จะมีส่วนสำคัญในที่จะทำให้เกิดเครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การมีเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายของ กาญจนา แก้วเทพ (2560 : 77 – 79) เสนอในเรื่องข้อกำหนดเบื้องต้น (requirement) ที่จะทำให้เกิดเครือข่ายได้จริงจังถาวร ได้แก่ ต้องมีรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงานที่แน่นอนในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนและความเป็นไปได้ในการประสานงาน และกลุ่มที่จะสร้างได้นั้นต้องผ่านการพูดคุย การวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เกิดสำนึกอย่างจริงจังว่า “เพราะเหตุใดเราจึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำไมเรามีชีวิตอยู่ตามลำพังด้วยตัวเองไม่ได้

นอกจากนี้ในส่วนของโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้สรุปก่อนหน้านี้ว่ายังขาดความชัดเจน แม้จะเป็นคณะกรรมการที่อาจจะมีลำดับขันบังคับบัญชา แต่ก็ไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องนี้ หากจะวิเคราะห์ตามแนวคิดเครือข่ายในเรื่องรูปแบบของเครือข่ายที่ได้ศึกษาของ กาญจนา แก้วเทพ (2560 : 52 – 53) ที่นำเสนอคือ รูปแบบแนวตั้ง สถานภาพและฐานะของคนจะเรียงลำดับชั้นจากสูงไปหาต่ำมีการอุปถัมภ์ และรูปแบบเครือข่ายแบบแนวนอน ฐานะและสถานภาพในกลุ่มเท่าเทียมกัน จะมีตัวกลางหรือแม่ข่ายประสานงานก็ได้ แต่สถานภาพของแม่ข่ายเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงต้องพิจารณานำเสนอให้ครบถ้วนแล้วสรุป

ซึ่งผลจากศึกษาเมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์โดยรวมแล้วสอดคล้องกับรูปแบบเครือข่ายแนวนอนเพราะไม่มีสายบังคับบัญชา มีแกนกลางประสานงานคือ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์ อย่างไรก็ตามการอุปถัมภ์ที่ปรากฏในการศึกษาที่ยังต้องคงอาศัยอำนาจหรือศักยภาพของราชการส่วนภูมิภาคคือ อำเภอ ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าขาดชัดเจนในแง่ของการเป็นผู้นำหรือบังคับบัญชาพอที่จะสามารถอภิปรายได้ว่าสามารถ

สอดคล้องกับแนวตั้งหรือรูปแบบผสมได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสอดคล้องโครงสร้างเครือข่ายแนวนอนฐานะและสถานภาพในกลุ่มเท่าเทียมกัน และมีแกนกลางในการประสานงานเครือข่าย

ข้อเสนแนะ

1) ราชการส่วนภูมิภาคที่มีอำนาจและงบประมาณผลักดันและเร่งรัดจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวตำบลแหลมโพธิ์ และประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประสานงานกับชุมชนและผู้ประกอบการให้เข้ามามีส่วนร่วม

2) สร้างการเรียนรู้ให้กับภาคีสมาชิกและชุมชนในเรื่องการสร้างและจัดการเครือข่าย และการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้การสร้างเครือข่ายมีจุดหมายและเป้าหมายร่วมกัน

3) เมื่อเครือข่ายเข้มแข็งระดับหนึ่งควรให้ชุมชนหรือท้องถิ่นขับเคลื่อนด้วยตนเอง เพราะสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่ายได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการสร้างเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และผู้ประกอบการ เพื่อการจัดการและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้การบริหารโครงการโดยศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อการปกครองท้องถิ่น (สวปท.) ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการทำวิจัยในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี คณะวิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **หาดตะโละสะมีแล**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2562. จาก https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/compare/itemid/902

กาญจนา แก้วเทพ. (2560). **เครื่องมือทำงานวัฒนธรรมชุมชนและสื่อพิธีกรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

เทิดชาย ชวยบำรุง. (2552). **บทบาทขององคกรปกครองสวนท้องถิ่นกับการพัฒนาการทองเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพี**ยง. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ไททัศน์ มาลา. (2561). การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการการจัดการปกครองท้องถิ่น. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** 8(1), 186 – 187.

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์. (2559). ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแหลมโพธิ์. ปัตตานี: องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์. (2559). ข้อมูลผู้ประกอบการตำบลแหลมโพธิ์. ปัตตานี: องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์.

บุคลานุกรม

กอเซ็ง สามะ. 6 ตุลาคม 2562. โต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิดชุมชนตะโล๊ะสะมีแล. สัมภาษณ์.

จินะห์. 18 พฤษภาคม 2561. แม่ค้าขายโรตี. สัมภาษณ์.

ซาการียา เจ๊ะเซะ. 30 กันยายน 2562. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปาตาบูดี. สัมภาษณ์.

ดอเลาะห์ เจ๊ะแต. 14 ตุลาคม 2562. ประชาสังคมในพื้นที่. สัมภาษณ์.

ภูริพัฒน์ จรัสสาธรวัฒน์. 6 ตุลาคม 2560. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์. สัมภาษณ์.

ภูริพัฒน์ จรัสสาธรวัฒน์. 30 กันยายน 2562. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมโพธิ์. สัมภาษณ์.

มะรอนิง ตานอ. 14 ตุลาคม 2562. ประชาสังคมในพื้นที่. สัมภาษณ์.

มะรอนิง สาและ. 6 ตุลาคม 2560. ประชาสังคมในพื้นที่. สัมภาษณ์.

มะลี บือเฮง. 18 พฤษภาคม 2561. โต๊ะบีลาลประจำมัสยิดชุมชนบ้านดาโต๊ะ. สัมภาษณ์.

มาหะมะ กาเซ็ง. 29 กันยายน 2562. เจ้าของกิจการบ้านไม้ ริมทะเล วิลล่า รีสอร์ท. สัมภาษณ์.

สีตีอามะ เจ๊ะอุเซ็ง. 18 พฤษภาคม 2561. คณะกรรมการประจำมัสยิดชุมชนตะโล๊ะสะมีแล. สัมภาษณ์.

อันวาร์ เจ๊ะโซะ. 30 กันยายน 2562. กำนันตำบลแหลมโพธิ์. สัมภาษณ์.

โอฬาร บิลสัน. 2 ตุลาคม 2562. นายอำเภอยะหริ่ง. สัมภาษณ์.

Translated Thai References

Ministry of Tourism and Sports. (2019). The Talohsamilea Beach. Retrieved November 20, 2019, from https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/compare/itemid/902

Kaewthep, K. (2017). Tool of work on community culture and educational ritual media. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).

Choibamroong, Therdchai. (2009). Role of local government organization with sustainable tourism development based on the concept of sufficiency economy. Bangkok: Cabinet and the Government Gazette.

Mala, T. (2018). (New Public Governance: NPG: Concepts and applications in local administration. **Valaya Alongkorn Paritat Journal (Social Sciences and Humanities)** 8 (1), 186 – 187. (in Thai).

Laem Pho Subdistrict Administrative Organization. (2016). Basic Information of Laem Pho Subdistrict. Pattani: Laem Pho Subdistrict Administrative Organization.

Laem Pho Subdistrict Administrative Organization. (2016). Entrepreneur Information of Laem Pho Subdistrict. Pattani: Laem Pho Subdistrict Administrative Organization.

Personnel

Sama, Goseng. October 6, 2019. Imam of Taluk Samilan Mosque. Interview.

Jinah. May 18, 2018. Roti seller. Interview.

Jehse, Sagariya. September 30, 2019. Pa Ta Budi Health Promotion Hospital Director. Interview.

Jehtae, Doloh. October 14, 2019. Civil society in the area. Interview.

Jarasathornwat, Puripat. October 6, 2017. Permanent Secretary of the Subdistrict Administrative Organization of Laem Pho. Interview.

Jarasathornwat, Puripat. September 30, 2019. Permanent Secretary of the Subdistrict Administrative Organization of Laem Pho. Interview.

Tano, Maroning. October 14, 2019. Civil society in the area. Interview.

Tano, Maroning. October 6, 2019. Civil society in the area. Interview.

Buheng, Malee. May 18, 2018. Bilal of Ban Tatuk Mosque. Interview.

Gasen, Mahama. September 29, 2019. The Owner of BanMai RimTalae Villa Resort. Interview.

Jea-Useng, Sitiarma. May 18, 2018. Taluk Samilan Mosque Committee. Interview.

Che-so, Anwar. September 30, 2019. Laem Pho Subdistrict Village headman. Interview.

Billson, Olan. October 2, 2019. Yaring Prefect. Interview.